

УДК 159.922.2: 316.648.4

Ламаш Ірина Володимирівна

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціології і психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ.
e-mail: rishlam@ukr.net.

ORCID 0000-0002-9548-4006

Штриголь Діана В'ячеславівна

кандидат медичних наук,
доцент кафедри соціології і психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ.
e-mail: d_shtrygol@mail.ru.

ORCID 0000-0001-7346-2677

**ОСОБИСТІСНІ РИСИ ЖІНОК, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬ
ПАТЕРНАЛІСТСЬКІ УСТАНОВКИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОВЕДІНЦІ**

У статті викладено результати теоретичного й емпіричного дослідження особистісних рис жінок, які реалізують патерналістські установки в економічній поведінці. Установки на економічний патерналізм відображають сподівання на державу у важких економічних обставинах, очікування від неї різного виду допомоги, що заохочує пасивність та ухилення від особистої моральної відповідальності. Тому вивчення особистісних рис жінок з патерналістськими економічними установкам набуває актуальності. Встановлено, що для таких жінок характерними є висока тривожність, збудливість у поєднанні з швидкою виснажуваністю; високий рівень спонтанної агресивності та депресивності, нестійкість емоційного стану.

Ключові слова: економічна поведінка, економічний патерналізм, особистісні риси, установки.

Постановка проблеми. Соціально-економічна адаптація як найважливіша частина адаптаційного процесу з кожним роком стає предметом все більш широкого кола досліджень. Разом з тим, як зазначає Г. С. Готліб, практично не вивчалися фактори цього виду адаптації. Сьогодні, як і раніше, актуальними є пошуки відповідей на питання: чому одні люди, соціальні групи успішно вписуються в іншу економічну реальність, в той час як інші не роблять ніяких реальних спроб самостійно влаштувати свою професійну долю [3]. У зв'язку з цим актуальним є питання економічної соціалізації особистості як процесу засвоєння і відтворення індивідом економічної культури, становлення і розвитку економічної свідомості і економічної поведінки особистості.

Економічна поведінка визначається як активність особистості, пов'язана з розпорядженням економічними ресурсами і спрямована на задоволення потреб суб'єкта. Економічна поведінка має ціннісно-смыслову обумовленість, це означає, що суб'єкт економічних відносин існує в системі вибору типу економічної активності залежно від його ціннісних орієнтацій, мо-

ральних орієнтирів, життєвих принципів, цілей і домагань. Економічні настанови визначають ступінь активності поведінки суб'єкта в економічному просторі. У разі установки на економічний патерналізм особистість сподівається на державу у важких економічних обставинах, чекаючи допомоги. Це заохочує пасивність та ухилення від особистої моральної відповідальності [7].

На підставі аналізу результатів численних теоретичних і емпіричних досліджень (О. С. Дейнека, Т. В. Дробишева, А. Л. Журавльова, В. П. Позднякова, М. Ю. Семенова, Т. Танга та ін.), І. О. Корокошко сформулював висновок про те, що поведінка людини як суб'єкта економічних відносин в першу чергу визначається особливостями його особистості [8].

Л. І. Дементій, О. П. Нечепоренко вивчили зміст уявлень про неуспішну людину у жінок з різним ступенем професійної успішності та виявили, що успішні жінки в першу чергу вказують на дескриптори, що характеризують ступінь активності, самостійності та незалежності людини, які приводять в свою чергу або до розвитку в професійному плані, або ж до стагнації і навіть регресу. У групі неуспішних жінок неуспішна людина постає в даному випадку в образі прокрастинатора, тобто в образі людини, що не вміє грамотно і раціонально розпоряджатися своїм часом. Така людина не досить самостійна, не любить старанно трудитися, намагається уникати сильних навантажень. Професійно неуспішні жінки відзначають в образі неуспішної особистості яскраво виражені риси дитини: інфантилізм, легковажність, недостатню дисциплінованість і невихованість. Таким чином, на думку даної групи респондентів, неуспішна людина не вміє поводитися в суспільстві, а соціум у свою чергу відноситься до таких людей без особливої поваги, засуджує, не визнає їх повноправними і гідними членами суспільства. Такі люди часто відчують труднощі у взаємостосунках з навколишніми, але при цьому, захищаючи свою самооцінку і особистість у цілому, намагаються глибоко не рефлексувати з цього приводу, а ставитися легко [5, с. 258].

Людина стає суб'єктом економічних відносин в процесі економічної соціалізації, яка є однією зі складових соціалізації як такої. У сучасній науковій літературі, як зауважує А. С. Євдокимова, економічна соціалізація особистості розуміється як процес засвоєння і активного відтворення індивідом економічних норм, цінностей, традицій того суспільства, до якого вона належить. Економічна соціалізація особистості трактується як процес засвоєння і активного відтворення особистістю цінностей економічної культури, становлення та розвитку її економічної свідомості, який проявляється в економічній поведінці, що, з одного боку, залежить від особливостей самої особистості; з іншого — визначає специфіку особистості [6].

Дослідження показують, що існує взаємозв'язок об'єктивної індивідуальної успішності і особливостей особистісних властивостей, таких як винахідливість, практичність, ініціативність [1, с. 11–12]. Але практично відсутні дослідження особистісних особливостей тих, хто мають настанову на опіку держави, перекладають на неї відповідальність за добробут, забезпечення роботою, досягнення бажаного матеріального статусу тощо.

Мета статті — виявити особистісні риси жінок, які реалізують патерналістські установки в економічній поведінці.

Результати дослідження. У дослідженні взяли участь 72 жінки у віці 28–40 років, які були розподілені на 2 групи. 1 група — 32 жінки, які отримують соціальну допомогу на протязі не менш ніж 3 років, не працюють і не здійснюють спроб щодо працевлаштування, використовують соціальні служби для вирішення різноманітних життєвих проблем. Перша група визначена нами як група жінок, які реалізують патерналістські установки в економічній поведінці. Другу групу склали 40 працюючих жінок, які ніколи не зверталися за допомогою в соціальні служби.

Для вивчення особистісних особливостей була використана модифікована форма В Фрайбурзького опитувальника (FPI). Методика діагностує стани і властивості особи, які мають первинне значення для процесу соціальної адаптації і регуляції поведінки.

Результати статистичного аналізу не виявили суттєвих розбіжностей досліджуваних за шкалами «Товариськість», «Врівноваженість», «Реактивна агресивність», «Сором'язливість», «Відкритість», «Екстраверсія — інтроверсія», «Маскуліність — фемінність», «Дратівливість». Але за шкалою «Дратівливість» показники у першій групі склали $5,92 \pm 0,81$, у другій — $3,82 \pm 0,88$. Тобто показники першої групи можуть бути охарактеризовані як середні з тенденцією до високого рівня, тобто до нестійкого емоційного стану зі схильністю до афективних реакцій; показники другої групи — як середні з тенденцією до низького, тобто до більш стабільних емоційних станів.

За шкалою «Невротичність» були отримані наступні результати: у першій групі показник склав $8,39 \pm 0,87$, у другій — $3,94 \pm 0,91$ ($p \leq 0,01$). Показники першої групи лежать на високому рівні, другої групи — у межах низького та середнього рівнів. Таким чином, для досліджуваних першої групи характерними є невротичні прояви астенічного типу. Найбільш загальними особливостями осіб з високими оцінками за шкалою «невротичність» є висока тривожність, збудливість у поєднанні з швидкою виснажуваністю. Ці особливості ріднять їх з особами зі слабким типом нервової системи. У разі високих значень фактора «невротичність» провідною особливістю є зниження порогів збудливості, підвищена чутливість. Внаслідок цього несуттєві і індиферентні подразники легко викликають спалахи роздратування і збудження. Зазвичай ті функції, які відзначаються підвищеною збудливістю, характеризуються підвищеною виснаженістю і стомлюваністю. Тому підвищена збудливість осіб з високими значеннями фактора «невротичність» поєднується з підвищеною виснаженістю, що проявляється у швидкому згасанні спалахів збудження.

Показники за шкалою «Спонтанна агресивність» склали у першій та другій групах $7,25 \pm 0,74$ та $2,94 \pm 0,86$ відповідно ($p \leq 0,01$). Показники першої групи належать до високого рівня, другої — до низького, що дозволяє діагностувати у першій групі вищий рівень психопатизації, який створює передумови для імпульсивної поведінки. Високі оцінки за шкалою «спонтанна агресивність» свідчать про відсутність соціальної конформності, по-

мірному самоконтролі й імпульсивності. Ймовірно, це пов'язано з недостатньою соціалізацією потягів, невмінням або небажанням стримувати або відстрочувати задоволення своїх бажань. У цих осіб сильно виражено потяг до гострих афектних переживань, за відсутності яких переважає почуття нудьги. Потреба в стимуляції і збуджуючих ситуаціях робить нестерпною всяку затримку. Вони прагнуть задовольнити свої бажання відразу ж в особистій поведінці, серйозно не замислюючись про наслідки своїх вчинків, діють імпульсивно і непродумано. Тому вони не витягують користі з свого негативного досвіду, у них багаторазово виникають труднощі одного і того ж характеру. При поверхневих контактах вони здатні справити на оточуючих сприятливе враження. Однак відсутність стриманості та розсудливості може призвести до різних ексцесів (пияцтва, ледарства, нехтування своїми обов'язками), що не може не відштовхувати оточуючих.

Виходячи із змісту такої особистісної якості, як спонтанна агресивність, та її впливу на міжособистісні стосунки, слід звернути увагу на дані, отримані Ю. І. Відановою, яка виявила, що ця особистісна риса обумовлює вибір особою авторитарного стилю в стосунках з оточуючими [2].

За шкалою «Депресивність» показник першої групи склав $7,03 \pm 0,76$, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював $4,17 \pm 0,93$ ($p \leq 0,05$). Показники першої групи свідчать про високий рівень депресивності цих досліджуваних, у другій групі показники знаходяться у діапазоні від низького до середнього. Таким чином, отримані результати свідчать про наявність ознак, що є характерними для психопатологічного депресивного синдрому та наявність цих ознак в емоційному стані, в поведінці, у ставленні до себе та соціального середовища у жінок першої групи. Високі оцінки за шкалою «депресивність» характерні для осіб зі зниженим фоном настрою. Занурені у власні переживання, вони викликають неприязнь, роздратування у оточуючих. Будь-яка діяльність для них важка, неприємна, протікає з почуттям надмірного психічного напруження, швидко стомлює, викликає відчуття повного безсилля і виснаження. Особливо чутливі вони до інтелектуального навантаження. Від них важко домогтися тривалої інтелектуальної напруги. Швидко стомлюючись, вони втрачають довільність управління психічними процесами, скаржаться на загальне відчуття важкості, ліні, порожнечі в голові, що переходить в загальмованість. Тут, вірогідно, позначається загальна психомоторна загальмованість, що супроводжує зниження настрою, що проявляється також у сповільненості мови і мислення. Їм часто дорікають за повільність, неоперативність, відсутність наполегливості й рішучості. Найчастіше вони не здатні до тривалого волевого зусилля, легко губляться, впадають у відчай. У зробленому бачать тільки промахи і помилки, а в майбутньому — непереборні труднощі. Особливо болісно вони переживають реальні неприємності, не можуть викинути їх з голови, знову і знову звинувачують себе «у всіх смертних гріхах». Події минулого і справжнього життя, незалежно від їх дійсного змісту, викликають докори сумління, гнітюче передчуття бід і нещастя.

Показники за шкалою «Емоційна лабільність» у першій та другій групах склали $7,07 \pm 0,73$ та $4,76 \pm 0,89$ відповідно ($p \leq 0,05$). Показники пер-

шої групи можуть бути віднесені до високого рівня, другої групи — до середнього. Таким чином, досліджуванам першої групи притаманна нестійкість емоційного стану, яка виявляє себе у частих змінах настрою, підвищена збудливість, дратівливість, недостатня саморегуляція. Високі оцінки за фактором «емоційна лабільність» можуть бути пов'язані зі станом дезадаптації, тривожністю, втратою контролю над потягами, вираженої дезорганізацією поведінки.

Негативну роль розглянутих вище особистісних рис в організації життєдіяльності людини підтверджують результати дослідження Д. Ю. Кузнецова, який визначив, що в якості віктимогенних чинників та передумов прояву негативних емоційних станів у співробітників органів внутрішніх справ у складних ситуаціях найчастіше виступають такі риси, як невротичність, спонтанна агресивність, депресивність, емоційна лабільність, причому перші три характеризуються найбільш значними факторами ризику [10].

Деструктивний вплив розглянутих особистісних рис підтверджується даними С. В. Маришина, у дослідженні якого була виявлена висока значуща кореляція прояву психологічних бар'єрів з невротичністю, спонтанною агресивністю, депресивністю та емоційною лабільністю [11].

О. В. Котоманова вказує, що особистісні якості є важним предиктором кар'єрного успіху, і, розглядаючи проблему в контексті гендерного підходу, зазначає, що одна з найважливіших якостей — це працьовитість жінок, здатність доводити почату справу до кінця і брати на себе відповідальність [9].

Розглядаючи проблему конкурентоспроможності особистості, Шилова М. І., Білих І. Л. відзначають важливу роль вміння контактувати з людьми, впливати на людей; здатність налагоджувати тактично необхідні взаємини; здатність справлятися з конфліктною ситуацією, негативними емоціями [12].

Визначена нами особистісна специфіка жінок з патерналістськими економічними установками багато у чому співпадає з психологічним портретом неуспішних осіб, який надано у дослідженні Л. І. Дементій, О. П. Нечепоренко [4]. Як визначено цими дослідниками, об'єктивна оцінка їх досягнень у якості неуспіху збігається з відчуттям власної неуспішності: це респонденти, що не мають високих досягнень та оцінюють такі результати як власний неуспіх. Представники даного типу мають низькі показники по відповідальності та її компонентах. При цьому усвідомлення відповідальності присутнє, і багато представників даного типу досить серйозні щодо наслідків своїх вчинків. Але, стикаючись з труднощами на життєвому шляху, дані респонденти панікують, причому, не вміючи регулювати свій емоційний стан, застряють на цій емоції і бездіяльності надовго. Вони припиняють будь-які спроби виправити сформовану ситуацію, не вміють планувати, бояться нових видів діяльності. Крім того, вони екстернали у всіх сферах життєдіяльності і заперечують будь-яку активність. Всі ці прояви свідчать про наявність у представників даного типу вивченої безпорадності, тобто неконструктивного (песимістичного) атрибутивного стилю. Дані респонденти розглядають негативні події, що з ними відбуваються, як

викликані постійними і широкими причинами і не вірять, що зможуть їх контролювати. Невдачу або неуспіх розглядають як події, які торкаються більшої частини їхнього життя і триватимуть довго. У важких життєвих ситуаціях часто сконцентровані на пошуку винних, а не на способах подолання даних подій. Успіх сприймають як тимчасовий, що стався випадково, і від них не залежить [4, с. 282]. Своїм життям повністю не задоволені, мають низьку самооцінку. Представники даного типу не вимогливі до себе і оточуючих, але вважають, що суспільство від них вимагає забагато. Як зауважують Л. І. Дементій та О. П. Нечепоренко, представники цієї групи потребують психологічної допомоги [4, с. 283].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Особистісні риси жінок, які реалізують патерналістські установки в економічній поведінці, можуть заважати працевлаштуванню та професійній реалізації.

2. Для жінок з патерналістськими установками характерними є невротичні прояви астеничного типу: висока тривожність, збудливість у поєднанні з швидкою виснаженістю; вищий рівень психопатизації, який створює передумови для імпульсивної поведінки, що пов'язано з недостатньою соціалізацією потягів, невмінням або небажанням стримувати або відстрочувати задоволення своїх бажань. Ці досліджувані відрізняються високим рівнем депресивності, нестійкістю емоційного стану зі схильністю до афективних реакцій.

Перспективним напрямком подальших досліджень ми вважаємо вивчення психологічних детермінант патерналістських установок у різних соціально-демографічних групах, розробку деталізованої тренінгової програми корекції установки на патерналізм та апробацію її ефективності.

Список використаних джерел і літератури

1. Белых В. А. Взаимосвязь индивидуальной успешности и личностных особенностей / В. А. Белых // Региональные проблемы образования: конф. (апрель 1998). — Ставрополь : Изд-во СГУ, 1998. — С. 11–12.
2. Виданова Ю. И. Личностные детерминанты стиля руководства персоналом организации / Ю. И. Виданова // Научные исследования: от теории к практике : материалы междунар. науч.-практ. конф. / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. — Чебоксары : ЦНС «Интерактив плюс», 2014. — С. 1–7.
3. Готлиб А. С. Социально-экономическая адаптация россиян: факторы успешности и неуспешности / А. С. Готлиб // Социологические исследования. — 2001. — № 7. — С. 51–57.
4. Дементий Л. И. Личностные особенности и типология успешных и неуспешных личностей / Л. И. Дементий, О. П. Нечепоренко // Вестник Омского университета. — 2011. — № 2. — С. 277–284.
5. Дементий Л. И. Социальные представления о неуспешном человеке у лиц с разным уровнем профессиональной успешности: гендерный аспект / Л. И. Дементий, О. П. Нечепоренко // Вестник ОмГУ. — 2012. — № 4 (66). — С. 256–261.
6. Евдокимова А. С. Социально-психологические факторы экономической социализации личности : дис. на соиск. учен. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психология» / А. С. Евдокимова. — Иркутск : БГУ, 2014. — 186 с.
7. Колоколова М. Установки на патерналізм як складова частина політичної культури українського суспільства / М. Колоколова // Соціологічні студії. — 2013. — № 1. — С. 87–93.

8. Корокошко И. О. Субъектный подход в экономической психологии / И. О. Корокошко // Теоретические и прикладные проблемы психологии личности: сб. ст. IV Всерос. науч.-практ. конф. — Пенза, 2006. — С. 50–52.
9. Котоманова О. В. Профессиональная карьера как путь личностного развития женщины / О. В. Котоманова // Вестник Бурятского государственного университета. — 2013. — № 5. — С. 102–106.
10. Кузнецов Д. Ю. Негативные эмоциональные состояния у сотрудников органов внутренних дел в опасных ситуациях профессиональной деятельности и пути их психологической профилактики : дис. на соиск. науч. степени канд. психол. наук : 19.00.06 / Кузнецов Дмитрий Юрьевич; [Место защиты: Акад. упр. МВД РФ]. — Москва, 2010. — 217 с.
11. Маришин С. В. Преодоление психологических барьеров у несовершеннолетних осужденных в процессе перевоспитания : автореф. дис. ... канд. психол. наук : специальность 19.00.07 / Маришин Сергей Васильевич; [Воронежский экономико-правовой институт]. — Курск, 2009. — 25 с.
12. Шилова М. И. Формирование конкурентоспособности выпускника вуза / М. И. Шилова, И. Л. Белых // Вестник ТГПУ. — 2010. — № 4. — С. 39–46.

References

1. Belykh V. A. (1998) Vzaimosviaz individualnoi uspehnosti i lichnostnykh osobennosti [The relationship of individual success and personal characteristics] *Regionalnye problemy obrazovaniia — Regional problems of education*. (pp. 11–12). Stavropol: Izd-vo SGU [in Russian].
2. Vidanova Iu. I. (2014) Lichnostnye determinanty stilia rukovodstva personalom organizatscii [Personality determinants of style of leadership staff of the organization] *Nauchnye issledovaniia: ot teorii k praktike: materialy mezhdunar. nauch. — prakt. konf. — Science Research: From Theory to Practice: Proceedings of the international. scientific-practical. conf.* (pp. 1–7). Cheboksary: TcNS «Interaktiv plus» [in Russian].
3. Gotlib A. S. (2001) Sotcialno-ekonomicheskaiia adaptatsiia rossiian: faktory uspehnosti i neuspeshnosti [The Socio-economic Adaptation of Russians: Factors of Success and Failure] *Sotciologicheskie issledovaniia*. — *Sociological Studies*, 7. 51–57 [in Russian].
4. Dementii L. I., & Necheporenko O. P. (2011) Lichnostnye osobennosti i tipologiia uspehnykh i neuspeshnykh lichnosti [Personal characteristics and typology of successful and unsuccessful persons] *Vestnik Omskogo universiteta*. — *Herald of Omsk university*, 2. 277–284 [in Russian].
5. Dementii L. I., & Necheporenko O. P. (2012) Sotcialnye predstavleniia o neuspeshnom cheloveke u litc s raznyi urovnem professionalnoi uspehnosti: gendernyi aspekt [Social perception of the failure person in individuals with varying degrees of professional success: the gender dimension] *Vestnik Omskogo universiteta*. — *Herald of Omsk university*, 4(66). 256–261 [in Russian].
6. Evdokimova A. S. (2014) Sotcialno-psikhologicheskie faktory ekonomicheskoi sotcializatscii lichnosti [Socio — psychological factors of economic socialization of personality]. *Candidate's thesis*. Irkutsk [in Russian].
7. Kolokolova M. (2013) Ustanovky na paternalizm yak skladova chastyna politychnoy kul'tury ukraïns'koho suspil'stva [Attitudes on Paternalism as a Part of the Political Culture of Ukrainian Society] *Sotsiologichni studiyi — Sociological Studies*, 1, 87–93 [in Ukrainian].
8. Korokoshko I. O. (2006) Subektnyi podkhod v ekonomicheskoi psikhologii [Subjective approach to economic psychology] *Teoreticheskie i prikladnye problemy psikhologii lichnosti: sb. st. IV Vseros. nauch.-prakt. konf. — Theoretical and applied problems of psychology of personality: a collection of articles IV All-Russian scientific-practical. conf.* (pp. 50–52). Penza [in Russian].
9. Kotomanova O. V. (2013) Professionalnaia karera kak put lichnostnogo razvitiia zhenshchiny [Professional career as a part of personal development of women] *Vestnik Buriatskogo gosudarstvennogo universiteta — Herald of Buryat State University*, 5. 102–106 [in Russian].
10. Kuznetsov D. Iu. (2010) Negativnye emotcionalnye sostoiianiia u sotrudnikov organov vnutrennikh del v opasnykh situatsciakh professionalnoi deiatelnosti i puti ikh psikhologicheskoi profilaktiki [Negative emotional states of police officers in dangerous situations of profes-

- sional activity and the ways of their psychological prevention]. *Candidate's thesis*. Moskva [in Russian].
11. Marishin S. V. Preodolenie psikhologicheskikh barerov u nesovershennoletnikh osuzhdennykh v protsesse perevospitaniia [Overcoming the psychological barriers of juvenile offenders in the process of re-education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kursk [in Russian].
 12. Shilova M. I., & Belykh I. L. (2010) Formirovanie konkurentosposobnosti vypusknika vuza [Formation of competitiveness of the university graduates] *Vestnik TGPU — Tomsk State Pedagogical University Bulletin*, 4. 39–46 [in Russian].

Ламаш Ирина Владимировна

кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры социологии и психологии факультета № 6 Харьковского национального университета внутренних дел

Штрыголь Диана Вячеславовна

кандидат медицинских наук, доцент, доцент кафедры социологии и психологии факультета № 6 Харьковского национального университета внутренних дел

ЛИЧНОСТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЖЕНЩИН, РЕАЛИЗУЮЩИХ ПАТЕРНАЛИСТСКИЕ УСТАНОВКИ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ ПОВЕДЕНИИ

Резюме

В статье изложены результаты теоретического и эмпирического исследования личностных черт женщин, которые реализуют патерналистские установки в экономическом поведении. Анализ теоретических и эмпирических исследований экономической социализации личности свидетельствует о том, что поведение человека как субъекта экономических отношений в первую очередь определяется особенностями его личности. Установки на экономический патернализм отражают надежды на государство в тяжелых экономических обстоятельствах, ожидания от него разного вида помощи, что поощряет пассивность и уклонение от личной моральной ответственности. Поэтому изучение личностных особенностей женщин, которые реализуют патерналистские экономические установки, приобретает актуальность. Выявлено, что для таких женщин характерны высокая тревожность, возбудимость в сочетании с быстрой истощаемостью; высокий уровень спонтанной агрессивности и депрессивности, неустойчивость эмоционального состояния.

Ключевые слова: личностные черты, установки, экономическое поведение, экономический патернализм.

Lamash I. V.

PhD In Psychology, Associate Professor, Associate Professor of Faculty № 6,
Kharkiv National University of Internal Affairs

Shtryhol D. V.

PhD In Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Faculty
№ 6, Kharkiv National University of Internal Affairs

**PERSONALITY TRAITS OF WOMEN IMPLEMENTING
PATERNALISTIC ATTITUDES IN ECONOMIC BEHAVIOR.**

Abstract

The article presents the results of theoretical and empirical studies of the personality traits of women implementing paternalistic attitudes in economic behavior. The analysis of theoretical and empirical studies of economic socialization suggests that the behavior of a person as a subject of economic relations in the first place determined by the characteristics of his personality. Attitudes on economic paternalism reflect the hopes for the state in difficult economic circumstances, the expectations from the state a different kind of assistance that encourages passivity and evasion of personal moral responsibility. Thus, the study of the personality traits of women implementing paternalistic economic attitudes acquires relevance in today's realities. There were revealed that these women are characterized by high anxiety, irritability, coupled with the rapid exhaustion; a high level of spontaneous aggression and depression, unstable emotional state.

Key words: attitudes, economic behavior, economic paternalism, personality traits

Стаття надійшла до редакції 12.02.2016